

PRZESTRODZE

Faszystowska wizja rodziny

Fascist model of family

dr KATARZYNA SZUMILEWICZ

pytania i odpowiedzi

www.kuprzestrodze.edu.pl

PYTANIA DO WYKŁADU

- 1. Jakie wychowanie odebrali zwolennicy faszyzmu?**
- 2. Jakie wychowanie odebrali twórcy faszyzmu?**
- 3. Jaki był stosunek faszyzmu do kobiet?**
- 4. Jaki był ideał mężczyzny w faszyzmie?**
- 5. Jakie zjawiska i wartości były całkowicie obce faszyzmowi?**

www.kuprzestrodze.edu.pl

1. Jakie wychowanie odebrali zwolennicy faszyzmu?

Mentalność faszystowska ukształtowała się w erze Wilhelmińskiej. Najważniejszym wzorcem wychowania w tamtym czasie była tak zwana „pruska surowość”. Otaczano w niej kultem takie cechy, jak porządek, czystość, nieokazywanie uczuć. Jednak jej sednem, tym, co współcześnie każe badaczom nazywać ten model „czarną pedagogiką”, było bicie. Zakładano – i dawano temu wyraz w licznych podręcznikach wychowania – że dzieci należy zacząć bić już w niemowlęctwie, by wytworzyć w nich „karność”. Poza biciem zalecano upokarzanie dzieci, na przykład gdy skłamały, były przez wiele dni, poza biciem, nieustannie upokarzane, wytykane palcami. Ważną cechą protofaszystowskiego wychowania było traktowanie rodziców jak bogów. Dzieci miały być wdzięczne za chłostę i upokorzenia i nigdy nie podważać przesłanek, jakie kierowały ich rodzicami. Faktycznie tak wychowane dzieci idealizowały swoich rodziców, a własny zakazany gniew kierowały ku własnym dzieciom lub ku wskazanym mniejszościom. Psychoanalytyczka Alice Miller zauważa, że w tym schemacie toksyczna nie była tylko usankcjonowana przemoc, ale też zakaz odczuwania gniewu. Jeden z opisywanych przez nią podręczników wychowania zalecał, by dziecko, które zbyt płacze po zadanej chłostce, poddać jej ponownie. Stłumiona, zakazana wściekłość i nienawiść, przy utrwalonym kulcie tych, którzy zadawali ból, wytwarzała osobowość gotową do poparcia faszystowskiej władzy i całkowitej identyfikacji z nią.

www.kuprzestrodze.edu.pl

2. Jakie wychowanie odebrali twórcy faszyzmu?

Wszyscy przywódcy faszystowscy byli w dzieciństwie okrutnie bici i upokarzani w sposób zalecany przez „czarną pedagogikę”. Ojciec Hitlera chodził po domu w mundurze, kazał się tytułować „pan”. Terroryzował on dużo młodszą, zalęknioną żonę, a także dzieci, które nieustannie bił. Adolf Eichmann, nauczony – za pomocą bicia oczywiście – że grzeczności nie można uchybić pod żadnym pozorem, zachowywał się w Norymberdze następująco. W czasie odczytywania zarzutów o ludobójstwo, w tym mordy na dzieciach, siedział całkiem spokojny, ale zalał się rumieńcem wstydu, kiedy zwrócono mu uwagę, że nie wstał do odczytania wyroku. Wszystkie domy rodzinne dostojników faszystowskich charakteryzowały się absolutną władzą ojca nad matką. W dyktaturze Hitlera ludzie, którzy odebrali podobne wychowanie, czuli się dosłownie jak w domach rodzinnych. Z jednej strony absolutna władza przywódcy, naśladującego swojego ojca, z drugiej strony możliwość bezkarnego wyładowania gniewu na Żydach i innych mniejszościach.

3. Jaki był stosunek faszyzmu do kobiet?

W rodzinach stosujących „czarną pedagogikę” oraz w samym faszyzmie kobiety miały być całkowicie podporządkowane mężczyznom. Ich rolą było dbać o czystość i porządek, a same miały być ciche i nie rzucać się w oczy. Spontaniczność i erotyzm uważano u nich za przejawy grzechu, zbrukania. Jak pokazuje Klaus Theweleit w słynnej książce „Męskie fantazje”, faszyzm był wrogo nastawiony do wszelkiej swobody i niezależności kobiet. Miały być one służącymi mężów tyranów, które nigdy nie zgłaszają sprzeciwu wobec złego traktowania czy to ich samych, czy ich dzieci.

www.kuprzestrodze.edu.pl

4. Jaki był ideał męczyzny w faszyzmie?

Mężczyźni mieli brzydzić się kobiecych zajęć i nie mieć w sobie ciepła, utożsamianego przez nich ze słabością. Faszyzm miał kult siły i wojny, oparty na męskiej agresji, połączonej z absolutnym podporządkowaniem wozdom. W ten sposób wychowywano w III Rzeszy kadetów. Poczynając od 12 roku życia, chłopcy byli całkowicie pozbawieni prywatności, poddawani wyczerpującym ćwiczeniom, a także nieustannym upokorzeniom i karom. Mimo znacznego oddzielenia sfer męskich od sfer kobiecych, co jak wiadomo sprzyja relacjom homoseksualnym, faszyzm był nastawiony skrajnie wrogo wobec osób nieheteroseksualnych, które karano za orientację śmiercią w komorach gazowych. Wynikało to stąd, że faszyści bali się wszelkiej swobody erotycznej czy liberalizmu obyczajowego. Inną cechą faszystowskich męczyzn miała być tężyzna fizyczna, wytrzymałość na ból. Uważali za powód do chwały to, że umieli bez mrugnięcia okiem zabijać i torturować innych.

www.kuprzestrodze.edu.pl

5. Jakie zjawiska i wartości były całkowicie obce faszystom?

Wywodzący się z hierarchicznych rodzin, opartych na biciu, faszyzm najbardziej ze wszystkiego nienawidził równości. Czy to równości kobiet i mężczyzn, czy ludzi o różnych pochodzeniu etnicznym lub orientacji seksualnej. Inną wartością, całkowicie obcą faszystom, była solidarność ze słabszymi i opieka nad nimi. Stąd brało się zabijanie osób niepełnosprawnych intelektualnie. W faszystowskiej optyce były one pozbawione człowieczeństwa, podobnie jak mniejszości etniczne, osoby homoseksualne czy „rozwiązłe” kobiety. Inną wartością znienawidzoną przez faszyzm, była wiara w to, że ludziom mogłoby żyć się lepiej. Oni sami cierpieli jako dzieci i chcieli, by to cierpienie trwało. Wizja, że różne uciskane grupy społeczne mogłyby być szczęśliwsze i bardziej wolne, godziła w samo sedno autorytarnej struktury osobowości. Faszyzm ponadto kultywował wojnę, gardząc pokojowym współistnieniem ludzi. Odrzucał też liberalizm światopoglądowy, swobodę myślenia i działania. Wszyscy mieli być podobni, posłuszni wobec władzy i nie kwestionować jej poczynań.

PROPONOWANA LITERATURA:

1. Alice Miller, *Zniewolone dzieciństwo. Ukryte źródła tyranii*, przeł. B. Przybyłowska, wydawnictwo Media Rodzina, Poznań 1999.
2. Klaus Theweleit, *Męskie fantazje*, przeł. M. Falkowski i M. Herer, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2016.
3. Theodor W. Adorno, *Osobowość autorytarna*, przeł. M. Pańków, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010.
4. Katarzyna Szumlewicz, *Osobowość autorytarna i jej wrogowie: Wilhelm Reich, Theodor W. Adorno, Alice Miller i Klaus Theweleit*, Studia z Teorii Wychowania, tom 10, 2019, nr 4/29.
5. www.cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-2b6d68d6-63c2-433a-a922-db8ada170aa4

Projekt realizowany przez
Fundację "Naprzód" i stowarzyszenie "Nigdy więcej"
przy wsparciu finansowym Europejskiej Sieci na rzecz
Alternatywnego Myślenia i Dialogu Politycznego transform!europe

This project has been realised by the
"Naprzód" Foundation together with "Nigdy więcej"
with financial support from Transform Europe, the European network for
alternative thinking and political dialogue.

www.kuprzestrodze.edu.pl